

Полонська Оксана Леонідівна
студентка групи М-ЮД-621
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: начальник
відділу організації наукової роботи,
доктор філософських наук
Марченко О.В.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ В УМОВАХ ВНЗ

Проблеми формування правосвідомості, її детермінантам присвячено низку робіт вітчизняних і закордонних учених, таких як: П. П. Баранов, Р. С. Байніязов, І. А. Ільїн, С. І. Максимов, Т. І. Мартинюк, І. Ф. Покровський, М. М. Цимбалюк, І. Є. Фарбер та ін.

У сучасному соціумі правосвідомість громадян знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Головними причинами цього є стійка тенденція до розвитку правового нігілізму та правового позитивізму, а також те, що у суспільній свідомості немає чіткої межі між мораллю і правом. Професіоналізм юриста формується на підґрунті визнаних загальнолюдських правових цінностей, а тому дуже важливим на формування свідомості правника є вплив філософії права, як поєднання вчення про право та мораль і взаємодію цих обов'язкових складових правового суспільства.

На думку сучасного дослідника С.І. Максимова, правове суспільство існує одночасно у двох вимірах – інституціональному, тобто політико-юридичному, та неінституціональному, чи культурному. Інституціональний вимір правового суспільства передбачає взаємодію інститутів правової держави та громадянського суспільства на базі суспільного договору, гарантії прав людини та верховенства права; неінституційний культурний рівень передусім базується на принципі автономії розуму. Складовими останнього виступають правова людина – суб'єкт права та «витребувач» прав, правова свідомість як кінцева ціннісна настанова визнання прав людини та неупереджена думка як комунікативна умова існування правового суспільства [1, с. 147].

Мораль і етика є основними способами регуляції й нормування поведінки людини і взаємодоповнюються, що дає підстави говорити про них як про певну єдність, що для юриста має бути основним орієнтиром в його світосприйнятті. На жаль, в сучасний період часу можна констатувати занепад моральних принципів суспільної взаємодії, таких як чесність, справедливість, гуманізм, толерантність. Тобто в українському суспільстві занепадають і трансформуються цінності та ті морально-етичні принципи, які їх супроводжують і легітимізують, а тому для правників, як для творців «правового ка-

ркасу» в країні, потрібно докладати всіх можливих зусиль для боротьби із занепадом моральності та підвищення за рахунок просвітницької діяльності правосвідомості громадян.

Як слушно зазначає професор С. Сливка, «сила права полягає в його моральній основі. Кожний закон містить у собі узагальнення, які підсвідомо стають джерелами зміцнення моральної сили права. Тому воно постійно потребує етико-гуманістичного вдосконалення і врахування розвитку суспільних відносин. Це надає правовим нормам моральної напруженості, а науковому і практичному змістові його вимог - бажаних моральних якостей.

Моральні норми у праві виступають як орієнтири поведінки людей у суспільстві, зразки належного життя, ідеали. Моральні цінності для права – це віхи, які допомагають правотворчому органу обирати правильний напрям діяльності» [2, с. 104].

Ставлення до права у кожної людини суб'єктивне, що можна сказати і про правників. Чимало мислителів не раз зауважували, що, оскільки право не завжди збігається з мораллю, то для моральних духовних особистостей право може бути негативним чинником, бо живуть такі люди, керуючись найперше велінням совісті, а не зовнішніми приписами, а для юриста це вдвічі тяжче, оскільки за покликанням професії він повинен діяти за велінням закону, і не завжди його внутрішні переконання перетинаються з приписами законодавства. Підкорення зовнішньому припису може внести в життя професіоналу хаос, що породить зневіру в досконалості системи, якій він слугує.

Мораль і правосвідомість, відображаючи соціальну необхідність у регулюванні людської поведінки, володіють різноманітними функціями: мораль створює загальні принципи поведінки, а правосвідомість – формально визначені правила. Філософія права ж, як наука, навчає правників як діяти в межах закону та не суперечити моральним засадам. Між функціями моралі та правосвідомості немає абсолютної межі. Як у праві формулюється інколи загальний принцип поведінки, шляхом використання специфічного механізму і морального регулювання поведінки, так і в моралі встановлюються більш конкретні норми (наприклад, моральна вимога «не кради»), як це властиво правовому регулюванню.

Категорії мораль і правосвідомість пов'язані з іншими категоріями. Для моралі – це поняття та відчуття справедливого і несправедливого, честі і безчестя, совісті та безсовісного та ін. Для правосвідомості – це поняття та відчуття закону та законності, суду і правосуддя, злочину та покарання та ін. [3, с. 501].

Як висновок можемо зазначити, що філософія права, яка вивчає співвідношення та взаємодію права та моралі, має своїм покликанням навчити діяти юриста не тільки за «буквою закону», а і мислити яким чином ця норма відбулась, а також чи цілком адекватною за той чи інших вчинок громадянина є реакція закону, як регуляторного важеля країни. Із цього виходить, що константи моралі є домінуючими чинниками впливу на формування світо-

гляду та правосвідомості юриста.

1. Максимов С.І. Філософія права: сучасні інтерпретації: вибрані праці: статті, аналітичні огляди, переклади (2003-2010) /С.І. Максимов. – Х.: Право, 2010. – 336 с.
2. Сливка С. С. Мораль і право в умовах формування правової держави /С. С. Сливка // Проблеми формування суверенної правової української держави: зб. наук. статей. – 1993. – 109 с.
3. З. З. Петрович. Вплив моралі на правосвідомість особи: філософсько-правовий вимір /З.З. Петрович // Науковий вісник. – 2013. – №4. – с. 469–505.

Качевіна Анастасія Валентинівна
студентка групи М-ЮД-621
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
*Науковий керівник: начальник
відділу організації наукової роботи,
доктор філософських наук
Марченко О.В.*

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІСТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Філософія права є однією з світоглядних форм пізнання права, вона займається дослідженням смислу права, його сутності і поняття, його основ і місця в житті людини і суспільства.

Філософія права – це самостійна галузь досліджень на стику філософського й юридичного знання, що передбачає вивчення сутності й смислу права, його цінності й значення у житті людини та суспільства. Оскільки право є сферою спільних інтересів юриспруденції та філософії, одним із важливих методологічних аспектів розвитку національного правознавства є застосування філософських узагальнень закономірностей суспільного розвитку до всієї системи юридичних знань і виокремлення у цій системі особливої світоглядної частини знань про право, його сутність та призначення – філософію права [1, с. 9].

Абстрактність філософії часто ототожнюють з її відірваністю від дійсності. Філософія права — чи ненайпрактичніша з філософських дисциплін. Її предметом є феномен, який відіграє роль найміцнішої основи, найефективнішого засобу регуляції як суспільних відносин у цілому, так і стосунків між окремими людьми зокрема. Це явище — право в його різних формах прояву [2, с. 92].

Філософія права прагне з'ясувати над юридичні смисли правових норм, тобто окреслити такі сюжети та порушити такі проблеми, розв'язанням яких зазвичай займаються юридичні дисципліни (що таке людина з погляду на її